

PÖYTÄKIRJA**Tietohallinnon kehittämis- ja koordinaatioryhmän (TIETOKEKO) 20. kokouksesta****Aika: Keskiviikko 31.10.2019 klo 9:31 – 12:00****Paikka: Säätytalo, huone 13, Snellmaninkatu 9–11****Läsnä:**

Sami Kivivasara, yksikön päällikkö, VM, puheenjohtaja
Tarmo Maunu, tietohallintojohtaja, OM
Antti Vertanen, tietohallintojohtaja, MMM
Irja Peltonen, tietojohtaja, valtiovarainministeriö
Jussi Luomajärvi, hallintojohtaja, LVM
Kalervo Koskimies, erityisasiantuntija, OKM
Sirpa Alitalo, teollisuusneuvos, TEM
Teemu Anttila, tietohallintojohtaja, PLM (klo 10:36 alkaen)
Jukka Litmanen, tietohallintojohtaja, YM
Tapio Aaltonen, tietohallintojohtaja, SM
Ari Apilo, tietohallintopäällikkö, eduskunnan kanslia
Maarit Puhto, tietohallintopäällikkö, STM (Minna Saarion sijaisena)
Tuomo Pigg, neuvotteleva virkamies, VNK (Max Hambergin sijaisena)

Pysyvät asiantuntijat:

Aku Hilve, yksikön päällikkö, VM (klo 11:25 asti)

Sihteerit:

Jaakko Poikonen, erityisasiantuntija, VM, pääsihteeri

Esittelijät:

Aleksi Kopponen, erityisasiantuntija, VM
Heikki Talkkari, neuvotteleva virkamies, VM
Tommi Oikarinen, tietohallintoneuvos, VM
Tommi Kangasaho, neuvotteleva virkamies, VM
Tomi Hytönen, koordinaattori, VM

Poissa:

Anna-Maija Karjalainen, ICT-johtaja, VM
Ari Uusikartano, tietohallintojohtaja, UM
Max Hamberg, toimialajohtaja, VNK
Minna Saario, johtaja, STM
Maria Nikkilä, yksikön päällikkö, VM

1) Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Sami Kivivasara avasi kokouksen klo 9:31.

2) Edellisen kokouksen pöytäkirja

Päätös: Hyväksyttiin pöytäkirja.

3) AuroraAI, seuraavat askeleet

Erityisasiantuntija Aleksi Kopponen, VM

AuroraAI:n on tarkoitus toimia ennen kaikkea alustojen integraattorina eikä uutena alustana. Auroran kautta palvelut pyritään optimoimaan ihmisten näkökulmasta. Keskeistä on myös ekosysteemiajattelu, jonka kautta palvelut luodaan valittujen klustereiden ympärille. Klusterianalyysistä saatu tieto toimitetaan palveluiden tarjoajille, jotka voivat rakentaa palvelunsa klusterit huomioiden.

Palvelut rakennetaan erilaisten elämäntapahtumien ympärille. Yksi esimerkki elämäntapahtumista on ”Muutto Suomeen”, jolloin tarkastellaan sitä, miten ulkomaalainen opiskelija integroituu suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. Elämäntapahtumaa varten Aurorassa selvitetään palvelutarjoamat ja tarkastellaan opiskelijoita laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Toinen elämäntapahtuma, ”Työelämään kiinnittyminen jatkuvan oppimisen kautta”, keskittyy henkilöihin, joilla on kohonnut työttömyysriski. Auroran kautta hahmotetaan tällaisten henkilöiden kokonaistilanne ja tunnistetaan klustereita, joiden ympärille heidän tarvitsemansa palveluekosysteemit muodostuvat.

Aikataulu: Aurora-ohjelma valmistellaan vuoden 2019 loppuun mennessä ja tammikuussa 2023 AuroraAI-verkon 1.0-versio on tuotannossa.

Keskustelu:

- Anonymisoidun tiedon jakamiseen ja ekosysteemeissä tapahtuvaan datan liikkumiseen tarvitaan pelisäännöt.
- Auroran toimivuus perustuu datan laatuun ja keskinäiseen yhteentoimivuuteen kohdealueiden välillä. Onko datan laatu riittävä, jotta tuottavuustuloksiin päästään?
Vastaus: Datan saamisessa ja laadussa voi olla haasteita. Tavoitteeseen pääsemistä tukevat onnistunut klusterianalyysi, asiakkuustiedon saaminen ja jälkikäteinen tieto siitä, ohjattiinko asiakas oikealle palveluntarjoajalle.
- Mitä palveluntuottajat hyötyvät Aurorasta. Tuleeko siitä vain kuluja veronmaksajille?
Vastaus: Auroran kautta palveluntuottaja pystyvät tarkastelemaan potentiaalista asiakuntaa uudella tavalla ja saavat sitä kautta käyttäjiä palveluilleen. Kustannustehokkuutta haetaan optimoinnin kautta, kun häiriökysyntä vähenee ja palveluiden kohtaanto paranee. Kun hyvinvointi lisääntyy yhteiskunnassa, saadaan myös tuottoja aikaiseksi.
- Tutkijakuntaa olisi hyödyllistä kytkeä osaksi hanketta, jotta datan tulkinta paranee.
Vastaus: Tutkijoiden kanssa tehdään yhteistyötä ja heitä osallistetaan hanketyöskentelyyn.

- On tunnistettava toimijoiden yhteistyötä edesauttavat tekijät. Aikataulu on hyvin haasteellinen, sillä tavoitetilaa pääseminen kestää. Ei myöskään ole helppoa rakentaa ekosysteemille yhteistä visiota, saavuttaa hyötyjä ja löytää tarvittavia resursseja.

Päätös: Merkittiin keskustelu tiedoksi. Aurorassa tehtävän työn ja tavoitteiden ymmärrettämiseksi hankkeessa tuotetaan lisää informaatiota hallinnonaloille.

4) Tiedonhallinnan yhteistyörakenteen tilannekatsaus ja keskustelu TIETOKEKO:n roolista

Neuvotteleva virkamies Heikki Talkkari, VM ja tietohallintoneuvos Tommi Oikarinen

Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yhteistyön ja informaatio-ohjauksen valmisteluryhmä on analysoinut yhteistyörakenteen tilannetta ja valmistelee ehdotuksen tulevasta rakenteesta.

Analyysin perusteella näyttää, että tällä hetkellä toiminta hyvin hajanaista ja hallinnonalakohtaista. Tarvitaan enemmän sektorirajat ylittävää yhteistyötä. Tavoitteena on päästä lähemmäs käytäntöä ja tuoda asiakaskeskeisyys toiminnan ytimeen. Ekosysteemin johtamisesta on herännyt valmistelutyön aikana paljon keskustelua ja siihen on tarpeen suunnata jatkossa enemmän resursseja.

Luonnostellussa mallissa yhteistyöryhmät on yritetty sijoittaa viitekehykseen. Myös ekosysteemit ja verkostot on tuotava mukaan rakenteeseen ja pohdittava ekosysteemien linkittymistä ja toimijoiden välistä vuorovaikutusta. Lisäksi on selvennettävä, miten tiedonhallintalautakunta sijoittuu muuhun yhteistyörakenteeseen. Mallin suunnittelun taustalla on hyödynnetty myös TIETOKEKO:n syyskuun työpajan kirjauksia.

Jokaisen rakenteen osalta käydään läpi, mikä on sen rooli, mitä se tuottaa ja millaisessa vuorovaikutuksessa se on muuhun rakenteeseen. Tässä tarkastelussa TIETOKEKO toimisi governance-roolissa. Tällöin TIETOKEKO:n tehtävänä olisi ohjata valtion tietohallintoa ja tavoitteita, muodostaa tilannekuvaa ohjaukselle, tehdä linjauksia ja viestiä.

Keskustelu:

- Missä määrin tiedonhallintalain toimeenpanoa pystytään kiinnittämään palvelujen kehittämisen laajempaan kontekstiin? Valtiolla ei ole tällaista kehittämisen tasoa. Palvelut ovat jääneet ulkopuolelle ja puhutaan tiedosta, tiedonhallinnasta ja kokonaisarkkitehtuurista.

- Pitäisi konkreettisesti löytää oikeat kohteet eikä vain perustaa uusia ryhmiä. On löydettävä mekanismit, joilla kehitetään julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuuria. Nykytilasta lähtevä kokonaissuunnittelu on otettava keskiöön.

- Kehittämisen suuntaviivat ovat vielä epäselvät. Nyt tehdään suurilla panostuksilla uudistuksia, joita on kuitenkin hankala saada loppuun. Siksi tulisi määritellä, minkä asioiden kuntoon laittamiseen keskitytään ensiksi.

Vastaus: Yhteisen analyysipohjan saavuttamisen jälkeen jälkeen on helpompi keskustella siitä, miten edetään. Arkkitehtuurityön uudelleen organisointi voisi olla ratkaisu tähän.

- Toimialojen palvelujohtajien pitäisi olla mukana palvelutuotannon kehittämisessä. Muuten arkkitehtuurityön tasot pysyvät erillään.

- On mietittävä, mistä asioita pitää yhteisesti linjata palvelutuotannon yhteistyössä ja päätettävä, mille tasolle julkisen hallinnon yhteinen tehtävä määritellään.

Päätös: TIETOKEKO:n kommentit huomioidaan tiedonhallintalain työpaketti 4:ssä tehtävässä työssä. Kun työssä ollaan edetty pidemmälle, tuotokset tuodaan uudestaan TIETOKEKO:n käsittelyyn.

5) Valtorin strategia ja rooli tulevaisuudessa – suunnitelmien eteneminen TIETOKEKO:n työpajan jälkeen

Neuvotteleva virkamies Tommi Kangasaho, VM ja koordinaattori Tomi Hytönen, VM

Tommi Kangasaho esitteli VM:n tulostavoitteet Valtorin ohjaukselle sekä kertasi TIETOKEKO:n edellisessä työpajassa Valtorin strategiatyölle annetun evästyksen. Uusi versio strategiasta on valmistunut Valtorin johtoryhmän työskentelyn pohjalta.

Strategialuonnoksessa linjataan Valtorin roolista mm. seuraavaa:

- Jatkossa Valtori keskittyy ydintoimintaan (TORI-laki) ja ydinpalveluiden laadun varmistamiseen. Tällöin TORI-lakia joudutaan tulkitsemaan uudestaan joidenkin palvelujen osalta.
- Ydintehtävien osalta keskitytään volyymietuihin, kustannussäästöihin, jatkuvuuteen, palvelutasoihin ja palveluiden sisällön kehittämiseen. Korjausohjelman kautta ydinpalveluiden laatu pyritään saamaan asiakkaita tyydyttävälle tasolle.
- Osaamisen kehittäminen valitussa roolissa ja palveluissa sekä uusien palveluiden tarkempi rajaaminen.

Strategiaa luonnosteltaessa on käyty läpi erilaisia skenaarioita Valtorin roolin muuttamisesta. Skenaarioiden pohjalta voidaan arvioida valinnoista syntyviä konkreettisia vaikutuksia.

On myös keskusteltava siitä, joudutaanko ASKO-palveluita (asiakaskohtaiset palvelut) palauttamaan asiakasvirastojen vastuulle ja lopettamaan ASKO-palveluiden kehittäminen. Jos ASKO-palveluista luovutaan, valitut ydinpalvelut ovat entistä tiukemmin strukturoituja. Massaräätlöinnin kautta voidaan kuitenkin luoda yhteisiin palveluihin asiakaskohtaista variointia.

On selvää, että uusi rooli, palveluintegraattorina toimiminen, vaatii Valtorilta uudenlaista osaamista. Tällöin palveluiden tuottamisessa korostuvat vahva kumppanoituminen sekä markkinatoimijoiden hyödyntäminen.

Keskustelu:

- Strategialuonnos vaikuttaa hyvältä ja selkeältä.
- Tarvitaan vielä lisää palvelukuvauksia siitä, mihin Valtori keskittyy sekä siitä, kuka päättää missäkin kohtaa.
- On kannatettavaa tehdä tarkastelu siitä, mitä Valtori tuottaa itse ja mikä annetaan muiden tehtäväksi. Myös Hanselin rooli tässä kokonaisuudessa tulee pohtia.
- TUVE-laki on huomioitava strategiatyössä TORI-lain ohella.
- Tarvitaan perusteellista suunnittelua, jos ASKO-palvelut palautetaan takaisin virastoille.

Vastaus: Palauttaminen ei ole realistista, joten on mietittävä käytännön toteutusta.

- Asiakaskohtaisuuden ja TORI-lain käytäntöjen erottaminen voi olla haastavaa. Myös infraratkaisujen erottaminen voi tuoda haasteita toteutukseen, jolloin uusi malli onkin nykyistä haastavampi toteuttaa. Valtorilla ei vielä ole kyvykkyyttä toimia integraattorina.

- Muutosta on tarkasteltava myös virastojen näkökulmasta. Jos virastot ottavat enemmän vastuuta ASKO-palveluista, joudutaan rekrytoimaan uutta henkilöstöä ja kokonaiskustannukset kasvavat. Takaisin ASKO-palveluihin siirtyminen olisi kustannusvaikutuksiltaan merkittävä asia, sillä siirtyminen tuotteistettuihin palveluihin maksoi hallinnonaloille merkittäviä summia.
 - Palvelut on saatava toimimaan kunnolla ja ne on saatava kustannustehokkaiksi. Tämä onnistuu vain, jos palveluita ostetaan markkinoita suurempina kokonaisuuksina.
 - Keskittyminen tietoturvaan ja häiriöttömyyteen on tärkeää.
 - VM:ltä tarvitaan vahvempaa ohjausta palveluiden hankinnasta.
- Vastaus: Tätä työtä tehdään PATU 2025 -selvityksessä. Keskeisiltä toimittajilta on pyydetty näkemykset vahvuusalueistaan palvelutuottajina.
- Valtorin tilaaja-tuottajaroolien eriyttäminen: millä palvelualueilla on järkevää tuottaa palveluja itse ja missä hankkia ulkopuolelta. Tästä tulisi tehdä markkina-analyysi.
- Vastaus: Strategiatyössä on edellytetty palvelualuekohtaista tiekarttaa, joka kertoo missä palveluissa valtiolla on erityinen intressi ja mitkä voidaan hankkia markkinoilta.
- Strategiassa esitetyistä muutoksista (mm. ASKO-asia) tulisi tehdä vaikutusarviot.
 - On huomioitava poliittinen ulottuvuus, kun pohditaan palveluiden ostamista markkinoilta.

Päätös: TIETOKEKO:n kommentit huomioidaan Valtorin strategiatyössä.

6) Microsoftin perustietotekniikkapalveluista aiheutuvat riskit valtionhallinnolle

Neuvotteleva virkamies Tommi Kangasaho, VM ja koordinaattori Tomi Hytönen, VM

TIETOKEKO kävi esityksen pohjalta keskustelun.

7) Muut asiat

Kevään 2020 kokoukset

Jaakko Poikonen lähettää lähiaikoina TIETOKEKO:n jäsenille kyselyn alustavista kokousajoista keväälle 2020.

8) Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Sami Kivivasara päätti kokouksen klo 12:00.

Sihteeri: Jaakko Poikonen, VM

Jakelu: Tietohallinnon kehittämis- ja koordinaatioryhmän jäsenet ja sihteeri